

**ESHITISHIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALARDA NOAN'ANAVIY RASM
CHIZISH USULLARINI O'RGATISH**

Zoirova Marhabo Yaxyo Qizi

A.Qodiriy nomidagi JDPU

Maxsus pedagogiga (logopidiya)

515.22 guruh talabasi

ANOTATSIYA

Tasviriy faoliyat jarayonida bolalarda irodaning sifatlari -boshlagan ishini oxiriga yetkazish, oldiga maqsad qo'yib, o'shani bajarishga tomon intilish, qiyinchiliklarni yengish, o'rtoqlariga yordamlashish kabi xususiyatlar tarbiyalanadi. Jamoa ishini yaratish jarayonida bolalarda bir-biriga yordam, kelishib ishlash kabi sifatlar tarbiyalanadi.

АННОТАЦИЯ

В процессе изобразительной деятельности у детей воспитываются волевые качества - доведение начатого дела до конца, постановка цели и стремление к ее достижению, преодоление трудностей, помощь своим товарищам. В процессе создания коллектива у детей воспитываются такие качества, как помощь друг другу и совместная работа.

ANNOTATION

In the process of visual activity, the qualities of the will are brought up in children - finishing the work they started, setting a goal and striving to achieve it, overcoming difficulties, helping their friends. In the process of creating teamwork, qualities such as helping each other and working together are brought up in children.

4-5 yoshli bolalarda noaniqlik ko'pincha ko'rishimiz mumkin, ba'zida ular rasm chizishdan qo'rqishadi. Rivojlanayotganda qalam va cho'tkadan foydalanish mahoratini kamaytiradigan aniq harakatlar kam uchraydi. Asosiy rasm chizish darslarida o'rta guruh o'quvchilari vertikal va gorizontal chiziqlar qalam bilan, cho'tka bilan doimiy chiziq bilan oddiy shakllarni chizish va kontur ichida rasm chizish mahoratini mashq qilishlari kerak. Bolalarning diqqat-e'tibori beqaror, ular tezda charchaydilar, monoton harakatlar bajarilgan ishlarga qiziqishni kamaytiradi. An'anaviy bo'lmagan usulda rasm chizish bolalarni hayratda qoldiradi, g'ayrioddiy narsalar va vositalar yordamida qog'ozda rasm yaratishga e'tiborini faollashti Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarining muvaffaqiyatli ko'ngildagidek o'tqazish uchun, unga kerakli bo'lgan materiallarni o'z vaqtida tayyorlash muhimdir. Bu tayyorgarlik ishlari quyidagilardan iboratdir: tarbiyachi rasm va applikatsiya mashg'uloti uchun kerakli kattalikdagi va rangdagi qog'oz varaqlarini tayyorlaydi (tasvirlanadigan predmetning

tuzilishiga ko'ra). Qog'oz varag'iga oldindan orqaradi. O'qituvchini vilkalar yoki tish cho'tkasi bilan chizganini ko'rib, bolalar quvonishadi va ular ham chizishni xohlashadi. An'anaviy bo'lmagan texnikada rasm chizish darslarida mos keladigan rivojlanish va o'quv vazifalari yosh xususiyatlari o'rta guruh bolalari:^[1]

- Qo'llarning nozik motorli ko'nikmalarini rivojlantirish. Har xil vositalar yordamida harakatlar bolaning qo'lini rivojlantiradi, barmoq uchlari va kaftlar yuzida asab tugunlari qo'zg'aladi, ular miya yarim korteksiga impuls yuboradi - aqliy va nutq markazlari faollashadi.

- Ob'ektlarni fazoviy tafakkuri va vizual idrokini rivojlantirish. Bola predmetning rasmidan qog'ozga chizish jarayonida o'zi etkaza oladigan individual tafsilotlarni va shakllarni topishni o'rganadi. Bloklarni qo'yish, mum bilan chizish, bosib chiqarish, yigitlar varaqning markazini aniqlash, kompozitsiya va ritm tuyg'usini rivojlantirish qobiliyatini kuchaytiradi.

- Turli xil materiallar bilan ishlashga o'rgatish. Sinf xonasida bolalar rasmlarni nafaqat odatiy bo'yoqlar va oq qalam bilan qalam bilan yaratilishi mumkinligini bilib oladilar. IN ijodiy ish uy-ro'zg'or buyumlari, tabiiy va chiqindi materiallar, asos sifatida karton va rangli qog'oz ishlatiladi.

- Reja orqali tasavvurni faollashtirish va o'z-o'zini o'ylashga qiziqishni shakllantirish. Agar noan'anaviy usulda rasm chizish darslari qo'shimcha ta'lim to'garagi faoliyati doirasida olib borilsa, o'quvchilar shug'ullanadigan xonada imzo qo'yilgan qutilar bilan jihozlash tavsiya etiladi. Ular turli xil texnikalarning ko'nikmalarini o'zlashtirar ekan, turli xil materiallar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'rta guruh o'quvchisi dars mavzusida rasm chizmoqchi bo'lgan vositalarni tanlashi mumkin. Siz bolalarga muqobil rasm chizish doirasida ilgari o'rganilmagan ob'ektni navbatma-navbat tanlashga ruxsat berishingiz mumkin: dars boshida o'quvchi ob'ektni tanlaydi, o'qituvchi uning yordami bilan tasvirni qanday yaratishni aytadi.

- Yaxshi kayfiyatni yaratish, o'ziga ishonchni rivojlantirish, zo'riqish va qo'rquvni engillashtirish.^[1] O'rta guruh bolalari bilan noan'anaviy usulda rasm chizish uning

tarkibidagi o'yin elementlarini o'z ichiga oladi: harakatlar jumlar bilan birga keladi ("Yomg'ir-yomg'ir, tomchilab tomchi!" - paxta novdasi bilan chizilgan. "Bir marta - olma, ikkita - olma, keyin kompot bo'ladi) !"- rasmlar olma tilimi bilan yasalgan va hokazo), rasmlarni yaratish muammoli vaziyatni hal qilishdir (karahindibalar maysazor tasviridagi afishada gullamaydi, bolalar unga gulchambar bilan gullar chizishadi) va hokazo.

- Kollektiv faoliyatga qiziqishni shakllantirish.. IN o'rta guruh bolalar individual reja asosida o'ylashni o'rganadilar. Ammo oddiy vazifalar o'quvchilar birgalikda bajarishni yaxshi ko'rishadi. O'qituvchi topshiriqni aytadi, bolalar odatdagi qog'ozda xuddi shu harakatlarni bajaradilar (whatman yoki yarim-whatman). Masalan, "Kuzgi o'rmon" darsida daraxt tojlarini ko'pik bilan chizish vazifasi berilgan. Yigitlar umumiy stolda, yalang'och tanalari va daraxt shoxlari tasvirlangan bir usta bor. Har kim daraxt tanlaydi, ko'pikni oladi va sariq, to'q sariq, jigarrang va qizil ranglar bilan barglarni tortadi. Bunday darslarning oxirida o'qituvchi bolalarning e'tiborini har kim yaxshi ish qilganligi sababli bunday to'liq va chiroyli rasmni olishiga qaratishi kerak.

- Estetik didning rivojlanishi.^[2] An'anaviy bo'lmagan rasm chizish usuli bolalarni ob'ektning to'qimasini yaratishga, hayvonlarning sochlariga yoki qushning shag'aliga taqlid qilishni klassik bo'lmagan usullardan foydalanishga o'rgatadi. Yigitlar go'zalni g'ayrioddiy tarzda ko'rish qobiliyatini shakllantiradilar. Tayyorlangan ishda ko'pikli shimgichni yoki qattiq cho'tka bilan ishqalanish mumkin. Chizish jarayonida bolalar naqsh elementlarida ranglarni birlashtirish qobiliyatini rivojlantiradilar, rangli fonda rasmlarni yaratish uchun echimlarni tanlashni boshlaydilar. An'anaviy bo'lmagan texnikada rasm chizish darslarida bilimlarning izchillik printsipiga rioya qilish kerak. Noodatiy ob'ektlar yoki noan'anaviy uslublar yordamida rasmlar yaratish, bolalar o'zlarining asarlarida odatiy sinflarda olingan ko'nikmalarni birlashtiradilar va yaxshilaydilar: mavzuni noan'anaviy tarzda keyingi chizish uchun cho'tka yoki qalam bilan belgilaydilar; rasmni applikasiya elementlari bilan bezash (qog'oz yoki plastilin); odatdagidek mavzu elementlarini tuzish; Orqa fonda bo'yashni o'rganing. Barmoqchalar bilar rasmlar Maktab yoshiga qadar (7 yoshgacha), bola dunyoning ob'ektlari va hodisalarini o'rganadigan etakchi jarayonlar ingl. Yosh guruhlarda barmoqlarni chizish - bu o'yinning ham bosqichi, ham klassik rasm chizish uslubining o'tish davri edi, aksariyat bolalar rangli rasmlarni nuqta bilan to'ldirishdi. O'rta guruhda o'quvchilar barmoqlari bilan turli xil elementlarni chizish mahoratini shakllantiradilar va rivojlantiradilar: nuqta, dog'lar, smear, chiziqlar. Bo'yoq bilan ataylab ifloslanish kulgili, bo'yoqni barmoqlaringiz bilan bo'yash - bu o'zgacha tuyg'u, chizish bilan tasvirni yaratish va uni nafaqat rang berish - natijadan qoniqish. Sinf xonasida barmoq uchun maxsus bo'yoqlardan foydalanish mumkin: ular hipoalerjenik va ichilganda xavfsiz, mustahkamligi engil. An'anaga ko'ra, o'rta guruhda ular guvash bilan chizishadi, lekin akvarel bo'yoqlari yordamida barmoqlar bilan chizish mumkin: ular

gouache kabi qalin emas, lekin bo'yoq chizishdan oldin barmog'ingizni stakan suvga botirishingiz yoki akvarel hujayralariga toza suvni oldindan tomizishingiz kerak. O'rta guruh o'quvchilari bilan naqshga qarab barmoq chizishni sinab ko'rishingiz mumkin. Doskaga bosma izlar yordamida va qalam chakalak qo'shib odam yoki hayvonning rasmini qanday chizish bo'yicha qadam-baqadam ko'rsatma ilova qilinadi. O'qituvchi har bir bosqichda ovoz beradi, uning amalga oshirilishini namoyish etadi, bolalar takrorlaydilar.^[1] Barmoq yordamida bosqichma-bosqich chizilgan rasmlar ota-onalar va o'qituvchilar uchun ko'plab qo'llanmalarda keltirilgan maktabgacha ta'lim (masalan, "Imprint, nuqta, urish. Barmoqlar bilan chizish" kitobida Ilona Molnar).

Barmoqlaringiz bilan chizish texnikasi:

1. Bola barmog'ini guvashe bo'yog'i bilan kavanozga yoki idishga soladi.
2. Har bir barmoq ustida turli xil bo'yoq chizilgan.
3. Bola uzi hohlagabdik barmoqlari bilan, agar kerak bo'lsa, yana kerakli rangdagi bo'yoqni yozib, qog'oz varaqqa tortadi.
4. Ish oxirida esa barmoqlarni sovun bilan yuvib, guvashni ham vaqtida yuvsa osongina yuviladi

FOYDALANILAGAN ADABIYOTLAR:

1. MAXSUS PIDAGOGIKA
2. [HTTPS://OPTOLOV.RU](https://optolov.ru)
3. [UZ.DENEMETR.COM](http://uz.denemetr.com)
4. ILK QADAM DASTURI
5. N.Yu.Yusupova, M.U.Hamidova,N.Q.Abidova